

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi sairausvakuutuslain työterveyshuollon kustannusten korvaamista koskevia säännöksiä. Tavoitteena on edistää nykyistä paremmin ennalta ehkäisevää työterveyshuoltoa ja työterveyshuollon palvelujen sekä voimavarojen tehokasta ja tuloksellista käyttöä sekä parantaa korvauskäytännön yhdenmukaisuutta palvelujen eri järjestämisvaihtoehtoisissa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että korvattava toiminta määriteltäisiin uudelleen ryhmiteltynä kahteen korvausluokkaan. Korvaus suoritettaisiin aiheutuneista kustannuksista. Korvausta maksettaisiin kuitenkin korvausluokittain enintään valtioneuvoston vahvistamien ja kansaneläkelaitoksen tarkemmin määääämien perusteiden mukaan määräytyvä työntekijäkohtainen laskennallinen enimmäismäärä.

Tavoitteena on, että työterveyshuollon ja muun terveydenhuollon kustannusten korvaamiseen käytettävissä olevien varojen kokonaismäärä ei kasva. Uudistettu korvausjärjestelmä antaisi nykyistä paremmat mahdollisuudet kustannusten hallintaan ja toiminnan tuloksellisuuden seurantaan. Vuonna 1995 toteutettavan työterveyshuollon kustannusten korvausmäärän arvioidaan olevan noin 600 miljoonan markan tasoa. Uudistuksesta ei seuraisi muutoksia työterveyshuollon keskimääräiseen kustannustasoon, vaan käytettävissä olevat voimavarat kohdistuisivat entistä enemmän ennalta ehkäisevään ja työkykyä ylläpitävään toimintaan.

Esitys liittyy valtion vuoden 1995 talousarvioesitykseen. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1995 alusta.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1	6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	10
YLEISPERUSTELUT	3	6.1. Riippuvuus muista esityksistä	10
1. Johdanto	3	6.2. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista ja velvoitteista	10
2. Nykytila	3	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	10
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	3	1. Lakiehdotuksen perustelut	10
2.2. Nykytilan arviointi	5	2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	11
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset ...	6	3. Voimaantulo	12
3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	6	4. Säättämisyjärjestys	12
3.2. Keskeiset ehdotukset	7	LAKIEHDOTUS	13
4. Esityksen vaikutukset	9	LIITE	15
5. Asian valmistelu	10	Rinnakkaistekstit	14

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Työterveyshuoltolaissa (743/78) säädetään työnantajan velvollisuudesta kustannuksellaan järjestää työterveyshuolto. Sairausvakuutuslain (364/63) mukaisen korvausjärjestelmän tarkoituksena on ollut tukea työterveyshuollon järjestämistä siten, että työterveyshuoltolain mukainen toiminta toteutuisi yritysten taloudellisesta asemasta riippumatta.

Voimassa olevien korvausperusteiden mukaan kustannusten korvattavuus sekä niiden tarpeellisuus ja kohtuullisuus ratkaistaan erilaisten perusteiden riippuen työnantajan valitsemasta työterveyspalvelujen tuottamisvaihtoehdosta. Nykyisessä korvauskäytännössä on ilmennyt rajuongelmia sekä lakisääteisen työterveyshuollon että muun terveydenhuollon korvaamisessa, minkä vuoksi eri hakijoiden kannalta tasapuolisen korvausmenettelyn noudattaminen on hankalaa. Korvausjärjestelmä sisältää lisäksi korvattavan toiminnan ja korvattavien kustannusten yksityiskohtaisia määrittelyjä, mikä on eräiltä osin epätarkoituksenmukaista.

Työkykyä ylläpitävä ja terveyttä edistävä toiminta on osa työterveyshuoltoa, joka tukee työntekijöiden työkyvyn säilymistä entistä pidempään. Työpaikkaterveydenhuollon voimavaroja tulisi keskittää erityisesti työtapaturmien, ammattitautien ja työperäisten sairauksien ennalta ehkäisyyn ja työssä käyvän väestön työkykyä ylläpitävään toimintaan. Työikäisen väestön kannalta on lisäksi välttämätöntä, että sairaanhoitopalvelut järjestetään siten, että ne tukevat työkykyä ylläpitävän toiminnan toteuttamista ja palvelevat joustavasti ja viivyttyä työlämässä mukana olevien tarpeita. Työterveyshuolto tavoittaa työssä käyvän väestön tehokkaammin kuin julkinen terveydenhuolto. Sen vuoksi työterveyshuollon yhteydessä toteutettavia sairaanhoitopalveluita on tarkasteltava keskeisenä osana perusterveydenhuollon palveluverkkoa. Työnantajan vapaaehtoisesti järjestämä terveydenhuolto tulisi korvata väestövastuuperiaatteiden mukaisesti toteutettuna siten, että korvattava toiminta kattaisi erityisesti työhön liittyvien sairauksien tutkimuksen ja hoidon sekä työpaikkojen ja työterveyshuollon piirissä olevien tarpeet.

Korvattavien kustannusten uudelleen määrittelemisellä ja ryhmittämisellä sekä työntekijä-

kohtaisen korvauksen laskennallisen enimmäismäärän määrittelemisellä tulisi pyrkiä edistämään ennalta ehkäisevää työterveyshuoltoa, parantaa korvauskäytännön yhdenmukaisuutta palvelujen eri järjestämisvaihtoehdoissa sekä edistää työterveyshuollon palvelujen ja voimavarojen tehokasta ja tuloksellista käyttöä.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Työterveyshuoltolain 7 §:n 2 momentin mukaan työterveyshuoltoa koskevien kustannusten korvaamisesta säädetään sairausvakuutuslaissa. Sairausvakuutuslain 29 §:n 1 momentin mukaan työnantajalla on oikeus saada korvausta velvollisuudekseen säädetyn tai määrätyn työterveyshuollon järjestämisestä aiheutuneista tarpeellisista ja kohtuullisista kustannuksista. Sama oikeus korvaukseen on myös yrittäjällä ja muulla omaa työtään tekevällä itselleen järjestämänsä työterveyshuollon kustannuksista.

Sairausvakuutuslain 29 §:n 3 momentin mukaan työnantaja saa korvausta palveluksessaan oleville tai heidän perheenjäsenilleen järjestämänsä muun kuin 1 momentissa tarkoitetun työterveyshuollon tai muun terveydenhuollon tarpeellisista ja kohtuullisista kustannuksista. Korvaamisen ulkopuolelle jää sairausvakuutuslain 5 b §:ssä tarkoitettu hammashuolto.

Sairausvakuutuslain 29 a §:n mukaan valtioneuvosto vahvistaa perusteet, joiden mukaan saman lain 29 §:n 1—3 momentissa tarkoitettuja kustannuksista korvataan 50 prosenttia siten kuin kansaneläkelaitos tarkemmin määrittää.

Työnantajalle korvattavan työterveyshuollon sisältö on määritelty työterveyshuoltolain 12 §:n perusteella annetussa valtioneuvoston päätöksessä työnantajan velvollisuudeksi säädetystä työterveyshuollosta (1009/78). Vastavaan yrittäjille ja muille omaa työtään tekeville korvattavan työterveyshuollon sisältö on määritelty saman lainkohdan perusteella annetussa valtioneuvoston päätöksessä yrittäjien ja muiden omaa työtään tekevien työterveyshuollosta (1010/78).

Sairausvakuutuslain 29 a §:n perusteella annetussa valtioneuvoston päätöksessä työter-

veyshuollon ja muun terveydenhuollon kustannusten korvausperusteista (988/78) on määritellyt ne kustannuslajit, jotka korvataan.

Kustannusten korvausperusteet on määritellyt valtioneuvoston päätöstä yksityiskohtaisemmin kansaneläkelaitoksen hallituksen antamassa päätöksessä.

Työterveyshuollon korvauksen piiriin kuuluvat muun muassa terveydenhuollon ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden tekemät työpaikkaselvitykset, terveystarkastukset sekä tietojen antaminen työstä ja työpaikan olosuhteista johtuvista vaaroista sekä niiden ehkäisemisestä. Lisäksi korvattavaan toimintaan kuuluvat terveydenhuollon ammattihenkilöiden tekemät terveystarkastukset, vajaakuntoisen työntekijän työssä selviytymisen seuranta, kuntoutusta koskeva neuvonta ja hoitoon tai kuntoutukseen ohjaaminen sekä työterveyshuollon osallistuminen työkykyä ylläpitävään toimintaan työpaikalla ja osallistuminen työturvallisuuslain (299/58) 36 §:ssä tarkoitetun ensiapuvalmiuden järjestämiseen.

Työnantajan järjestämän muun terveydenhuollon korvauksen piiriin kuuluvat muun muassa sairausvakuutuslaissa tarkoitettu sairaanhoito, sairauksien seuranta, hoitoon ja kuntoutukseen ohjaaminen sekä näihin toimiin välittömästi liittyvä muu terveydenhuolto. Korvattavuus on rajattu työterveyshuollon henkilöstö- ja laitevoimavaroin toteutettavaan toimintaan, jolloin muun muassa sairaanhoito vastaa lähinnä avoterveydenhuollon peruspalveluja.

Erikoislääkäripalvelujen järjestämisestä aiheutuneista kustannuksista suoritetaan korvausta vain, jos työnantajan järjestämä terveydenhuolto on ennen työterveyshuollon ja muun terveydenhuollon korvaamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen voimaantuloa käsittänyt mainittuja palveluja tai jos päätöksen antamisen jälkeen järjestettyjä erikoislääkärin palveluja voidaan työnantajan toimiala, työpaikan olosuhteet sekä henkilöstörakenne huomioon ottaen pitää perusteltuina.

Työterveyshuoltolain mukaan työnantajalla on mahdollisuus valita sopiva palvelujen järjestämismuoto. Korvattavien kustannusten rakenne vaihtelee palvelujen järjestämistavan mukaan.

Kun työnantaja on järjestänyt työterveyshuollon palvelut yksin tai yhdessä toisten työnantajien kanssa ylläpitämälläan työterveysasemalla, korvattavia kustannuksia ovat työnan-

tajan velvollisuudeksi säädetyn tai määrätyn työterveyshuollon järjestämisestä aiheutuneet tarpeelliset ja kohtuulliset, työterveyshuoltoon suoranaisesti liittyvät perustamis-, käyttö- ja palkkakustannukset. Työterveyshuollon kustannuksia korvattaessa otetaan huomioon muun muassa työnantajan toimiala ja työpaikan olosuhteet sekä työterveyshuollon piiriin kuuluvan henkilöstön määrä ja rakenne sekä lisäksi muun terveydenhuollon kustannusten osalta se, että toiminnot tulee voida toteuttaa työterveyshuollon edellyttämiä henkilöstö- ja laitevoimavaroja käyttäen.

Korvattavia perustamiskustannuksia ovat työterveysasematoimintaa aloitettaessa ja laajennettaessa syntyvät kustannukset, kuten työterveyshuollon ja muun terveydenhuollon järjestämiseksi välttämättömän tutkimus- ja hoitovälineistön ja laitteiston, ensiapuvälineistön sekä työhygieniseen mittaukseen kuuluvien laitteiden ja välineiden hankinnasta aiheutuneet kustannukset sekä yksinomaan työterveysaseman käyttöön hankittujen kalusteiden sekä konttori- ja siivouskoneiden kustannukset. Työterveysaseman huoneiston rakennus-, hankinta- ja korjauskustannuksia ei kuitenkaan korvata.

Korvaukseen oikeuttavia käyttökustannuksia ovat työterveysaseman toiminnan ylläpitämisestä ja ensiavun järjestämiseen osallistumisesta aiheutuneet välttämättömät kustannukset, kuten esimerkiksi huoneisto-, toimisto-, sairaanhoito- ja tutkimustarvikkeiden kustannukset sekä perustamiskustannuksina korvattujen välineiden, laitteiden ja kalusteiden kunnossapito- ja uusimiskustannukset. Korvattavia ovat myös ensiapulääkkeiden ja -tarvikkeiden, palveluksessa olevien henkilöiden ensiapukoulutuksen, työterveyshuoltoon liittyvien matkojen, työterveyshenkilöstön täydennyskoulutuksen ja työterveysaseman käsikirjastoon hankitun ammattikirjallisuuden ja opetusmateriaalin kustannukset.

Korvattavia palkkakustannuksia ovat työnantajan tai työnantajien yhteisesti työterveysasematoimintaa varten palkkaamien terveydenhuollon ammattihenkilöiden, avustavan henkilökunnan ja asiantuntijoiden sekä toimistohenkilökunnan ja siivoojien palkkauskustannukset.

Kun työnantaja on hankkinut työterveyshuollon palvelut niitä antamaan oikeutetulta yksityiseltä tutkimus- ja hoitolaitokselta tai henkilöltä, korvattavia kustannuksia ovat palvelujen hankkimisesta aiheutuneet tarpeelliset

ja kohtuulliset kustannukset, kuten laitoksen tai henkilön perimät maksut ja palkkiot.

Jos työterveyshuollon palvelut on hankittu työterveyskeskuksesta, korvauksen perusteina ovat sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen 16—18 §:ssä tarkoitetut maksut tai korvaukset.

Jos työnantaja on järjestänyt palveluksessaan oleville henkilöille sellaisia työterveyshuoltopalveluja, joiden järjestämiseen hänellä ei ole velvollisuutta, korvaukseen oikeuttavia kustannuksia ovat työpaikan olosuhteet huomioon ottaen tarpeellisenä ja kohtuullisena pidettävät kustannukset.

Korvattavia kustannuksia ovat myös työnantajan vapaaehtoisesti järjestämän muun terveydenhuollon, kuten sairaanhoidon, tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset.

2.2. Nykytilan arviointi

Nykyisellä korvausjärjestelmällä on pyritty tukemaan sekä työterveyshuollon lakisääteisten palvelujen että työnantajalle vapaaehtoisten sairaanhoito- ja muiden terveydenhuoltopalvelujen järjestämistä. Työterveyshuoltoa lakisääteistettäessä katsottiin, että korvaamisella voidaan myös edistää työterveyshuollon tarkoituksenmukaista toteutumista yritysten taloudellisesta asemasta riippumatta. Korvaamisella ei ole kuitenkaan ollut vaikutusta työterveyshuollon ja muun terveydenhuollon keskinäiseen painottumiseen.

Työterveyshuoltolaki edellyttää, että kaikki työnantajat järjestävät kustannuksellaan työterveyshuollon työstä johtuvien terveysvaarojen ehkäisemiseksi. Työterveyshuoltolain 2 §:n (608/91) mukaan työterveyshuollon tehtäviin on kuulunut 1 päivästä lokakuuta 1991 osallistua paitsi kuntousta koskevaan neuvontaan ja hoitoon tai kuntoutukseen ohjaamiseen, myös omalta osaltaan työkykyä ylläpitävään toimintaan työpaikalla. Työterveyshuolto toimii työpaikkojen asiantuntijana työkykyä ylläpitävän toiminnan järjestämisessä ja tuo työpaikkojen työterveyshuoltoon terveyden edistämisen näkökulman.

Työkykyä ylläpitävä toiminta työpaikalla toteutetaan osana työterveyshuollon tavanomaisista toimintaa. Toimintaan on tarpeen kohdentaa nykyistä selvästi enemmän työpaikkaterveydenhuollon voimavaroja sen suuren tervey-

dellisen ja taloudellisen merkityksen vuoksi. Tämä edellyttää myös työpaikkaterveydenhuollon ja kuntoutuksen yhteistyön lisäämistä ja näiden resurssien suuntaamista työpaikoilla toteutettavaan toimintaan nykyistä enemmän.

Työterveyshuollon ja muun terveydenhuollon kustannusten korvausperusteista annetun valtioneuvoston päätöksen 11 §:n mukaan erikoislääkäripalvelujen kustannuksista voidaan suorittaa työnantajalle korvausta vain, jos kustannuksia voidaan pitää työnantajan toimiala, työpaikan olosuhteet ja henkilöstörakenne huomioon ottaen perusteltuina. Korvauskäytännössä on pidetty korvaamisen ehtona, että kysymyksessä on työpaikan työterveyshuollosta vastaavan lääkärin hoitomahdollisuuksien arvioimiseksi ja työntekijän työkyvyn selvittämiseksi tarpeellisenä pitämä konsultaatio. Korvauksen piiriin on tällöin tullut rajoitetusti erikoislääkärin vastaanottotoiminnan ja siihen liittyvien tutkimusten kustannuksia. Pykälän voimaantulosäännöksen mukaan korvausta rajoittamattomasta erikoislääkärin käytöstä aiheutuneista kustannuksista suoritetaan lisäksi silloin, kun työnantajan järjestämä terveydenhuolto on ennen päätöksen voimaantuloa käsitellyt näitä palveluja. Tällainen korvausehto ei ole ollut työnantajien ja palvelujen käyttäjien kannalta tasapuolinen. Yhteiskunnan ja työelämän muutoksen seurauksena yritysmuodot ja yritysten omistussuhteet ovat muuttuneet, minkä vuoksi erikoislääkäripalvelujen käytön seuranta on ollut vaikeaa.

Sairanhoidon ja muun vapaaehtoisen toiminnan laajuus ja sisältö ovat olleet palvelut järjestäneen työnantajan määriteltävissä, minkä vuoksi työterveyshuollon piirissä olevat ovat tältä osin olleet työnantajakohtaisesti erilaisessa asemassa. Edellä mainitun toiminnan työnantajat voivat järjestää työterveyshuollon edellyttämin henkilöstö- ja laitevoimavaroin. Nykyisissä korvausperusteissa ei ole erikseen määritely, mitä tarkoitetaan työterveyshuollon voimavaroin toteutetulla toiminnalla. Korvattavana toimintana on pidetty yleislääkäritasoista perusterveydenhuoltoa.

Työnantaja on voinut vapaaehtoisesti järjestää työntekijöidensä perheenjäsenille terveydenhuoltoa. Viime vuosina perheenjäseniä on ollut korvauksen piirissä hyvin vähän, joten terveydenhuollon palvelujen kokonaisuuden kannalta korvaamisella on ollut vähäinen merkitys. Työterveyshuollon toteuttamisen kannalta ei ole tarkoituksenmukaista, että perheenjäsenten ter-

veydenhuollon kustannuksista maksettaisiin korvausta työterveyshuollon korvausjärjestelmän kautta.

Voimassa olevien korvausperusteiden mukaan kustannusten korvattavuus sekä niiden tarpeellisuus ja kohtuullisuus ratkaistaan erilaisin perustein riippuen siitä, minkä työterveyshuoltolain 7 §:ssä tarkoitetuista työterveyshuoltopalveluiden tuottamisvaihtoehdoista työnantaja on valinnut. Silloin kun työnantajat tuottavat itse tarvitsemansa palvelut, korvauksen piiriin kuuluvat työterveysasematoiminnan ylläpitämisestä aiheutuvat palkka-, käyttö- ja perustamiskustannukset, kun taas muiden palvelujen tuottajien tuottamien palvelujen korvaaminen on yleensä maksu- tai palkkioperusteista. Edellisessä tapauksessa korvaaminen on pääosin voimavarapohjaista, toisin sanoen voimavarat on suhteutettu palvelujen piiriin kuuluvien henkilöiden lukumäärään. Maksu- ja palkkioperusteinen korvaaminen on puolestaan pääosin käynti- ja toimenpideperusteista, jolloin palvelujen piiriin kuuluvien henkilöiden määrä ei vaikuta kustannusten korvattavuuteen. Eri palvelujärjestelmien suhteen yhdenmukaisen korvauskäytännön noudattaminen ei ole siten ollut mahdollista.

Nykyiset korvausperusteet edellyttävät kuitenkin kustannuslajin korvattavuuden yksityiskohtaista selvittämistä korvaushakemuksissa. Tällainen eri kustannuslajien tarpeellisuuden ja kohtuullisuuden arviointi on yksityiskohtaisuutensa vuoksi hallinnolliselta kannalta tarpeellisesti raskas ja eräin osin kiinnittänyt huomiota kokonaisuuden kannalta kustannuksiltaan vähäisiin yksityiskohtiin ja toimenpiteisiin.

Eräiden ongelma-alojen, pientyöpaikkojen ja monien yrittäjien työterveyshuolto ei ole toteutunut työterveyshuoltolain edellyttämällä tavalla. Tähän saakka tehtyjen selvitysten ja kehittämishankkeiden avulla ei edellä mainittuja ongelmia ole pystytty riittävästi ratkaisemaan.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Uudistuksen tavoitteena on kehittää työpaikkaterveydenhuollon palveluja siten, että ne edistäisivät ennalta ehkäisyä ja palvelisivat nykyistä paremmin ja monipuolisemmin työssä olevaa väestöä. Samoin tavoitteena on turvata

voimavarojen kohdentaminen erikseen sairaanhoitoon ja muuhun terveydenhuoltoon työterveyshuollon edellyttämien tarpeiden mukaisesti ottaen huomioon väestövastuisen perusterveydenhuollon periaatteet. Esityksessä määritellään ja ryhmitellään uudelleen toiminnan korvattavuus sekä korvattavat kustannukset.

Tavoitteena on myös työpaikkaterveydenhuollon palvelujen kehittäminen niin, että työpaikat saisivat riittävät ja laadukkaat palvelut niiden järjestämis- ja tuottamistavasta riippumatta. Kun yhä edelleen keskimääräinen eläkkeelle jäämisikä on Suomessa noin 59 vuotta, on kaikki mahdolliset voimavarat keskitettävä siihen, että työntekijät voivat jatkaa työkykyisinä työelämässä mahdollisimman pitkään. Työterveyshuoltotoiminta on tässä hyvin keskeisessä asemassa. Toiminnan piiriin pyritään saattamaan ne toimialat ja työpaikat sekä yrittäjät ja muut omaa työtään tekevät, joiden työterveyshuolto on toteutettu puutteellisesti. Korvauskäytännön uudistamisella on tarkoitus edistää voimavarojen taloudellista ja tehokasta käyttöä työterveyshuollon eri järjestämisvaihtoehdoissa. Työpaikkaterveydenhuoltona järjestetty sairaanhoito ja muu terveydenhuolto tukee yleisiä terveystoimittaisia tavoitteita, koska työpaikkaterveydenhuolto tavoittaa hyvin työssä käyvän väestön.

Korvauskäytännön uudistaminen mahdollistaa sen, että korvausperusteita voidaan soveltaa yhdenmukaisesti palvelujen eri järjestämisvaihtoehtoihin. Työnantajat ja työterveyshuoltotoimikot voivat nykyistä tehokkaammin käyttää voimavaroja siten, että ne perustuvat työpaikkakohtaisiin tarpeisiin. Tämän lisäksi korvauskäytännön uudistaminen mahdollistaa kustannusten ja toiminnan seurannan nykyistä paremmin. Korvausmenettely tehostuu ja kevenee, koska työnantajalle aiheutuneet kustannukset ja toteutunut toiminta voidaan arvioida laskennallisia korvausperusteita vastaavina kokonaisuuksina. Laskennallisten enimmäismäärien määrittely vastaa myös valtionosuusuudistuksen yleisperiaatteita.

Työterveyshuollon henkilöstö- ja laitevoimavaroja voidaan käyttää lakisääteisen työterveyshuollon lisäksi sairaanhoidossa ja muussa terveydenhuollossa. Korvausperusteet ehdotetaan määriteltäväksi niin, että ne tukevat työnantajien järjestämää työhön liittyvien sairauksien tutkimusta ja hoitoa ottaen huomioon väestövastuuperiaatteet.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Uudistuksessa työterveyshuoltolaissa säädetty työnantajan velvollisuus järjestää työterveyshuolto palveluksessaan oleville samoin kuin työnantajan kustannus- ja rahoitusvastuu säilyisivät ennallaan. Yrittäjien ja muiden omaa työtään tekevien työterveyshuollon järjestämisestä noudatettaisiin edelleen soveltuvin osin, mitä työterveyshuoltolaissa ja kansanterveyslaissa (66/72) säädetään. Uudistuksen lähtökohtana on, että työterveyshuollon ja muun terveydenhuollon palvelut järjestettäisiin työterveyshuoltolain 7 §:ssä määriteltyjen palvelujen tuottamisvaihtoehtojen mukaisesti. Korvaamisessa ja maksuissa noudatettaisiin samoja periaatteita palvelujen järjestämistavasta riippumatta.

Työterveyshuollon kustannukset korvattaisiin työnantajakohtaisesti. Työnantajalla säilyisi oikeus korvaukseen järjestämänsä lakisääteisen työterveyshuollon ja muun terveydenhuollon kustannuksista. Toiminnan korvattavuus määriteltäisiin uudelleen ryhmittämällä työterveyshuoltolain 2 ja 3 §:n mukainen korvattava toiminta kahteen eri korvausluokkaan. Yrittäjään ja muuhun omaa työtään tekevään noudatettaisiin vastaavia periaatteita soveltuvin osin.

Työnantajan työntekijöidensä perheenjäsenille järjestämän terveydenhuollon kustannusten korvaamisesta luovuttaisiin.

Korvaaminen perustuisi työnantajalle työterveyshuollon ja muun terveydenhuollon järjestämisestä aiheutuneisiin kustannuksiin sekä toteutuneeseen toimintaan.

Ensimmäinen korvausluokka sisältäisi työnantajan velvoittavan sekä yrittäjän ja muun omaa työtään tekevän järjestämän työterveyshuoltolain 2 §:n mukaisen työterveyshuollon mukaan lukien työkykyä ylläpitävän toiminnan. Toiseen korvausluokkaan sisältyisi työnantajan vapaaehtoisesti järjestämä yleislääkäritasoinen avosairaanhoito ja muu yleislääkäritasoinen terveydenhuolto.

Erikseen kumpaakin korvausluokkaa varten määriteltäisiin työntekijäkohtaisen korvauksen laskennalliset enimmäismäärät hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaisen toiminnan toteuttamiseksi arvioitujen voimavarojen tarpeen perusteella. Enimmäismäärien perusteena olevat voimavarat tarkistettaisiin säännöllisin väliajoin perustuen hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaisen toiminnan tarpeeseen.

Hyvällä työterveyshuoltokäytännöllä tarkoitettaisiin niitä periaatteita, joita noudatettaisiin työterveyshuoltolain mukaisten palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa. Lisäksi hyvä työterveyshuoltokäytäntö sisältäisi työterveyshuoltotehtävissä toimivan henkilöstön täydennyskoulutuksessa, tietojen antamisessa ja salassapidossa sekä työterveyshuoltolain edellyttämässä yhteistoiminnassa noudatettavat periaatteet. Hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaiset periaatteet, mukaan lukien voimavarojen käyttöön liittyvät periaatteet, määriteltäisiin tarkemmin työterveyshuoltolain 2 §:n nojalla annettavassa valtioneuvoston päätöksessä työnantajan velvollisuudeksi säädetystä työterveyshuollosta. Päätöstä tarkistetaan samanaikaisesti korvausuudistuksen yhteydessä. Korvausluokittain määräytyvät kustannusten korvausperusteet vahvistettaisiin uusittavassa valtioneuvoston päätöksessä työterveyshuollon ja muun terveydenhuollon kustannusten korvausperusteista.

Työntekijäkohtaisen korvauksen laskennalliseen enimmäismäärään sisältyvinä korvattavina voimavaroina pidettäisiin seuraavia tekijöitä:

- 1) terveydenhuollon ammattihenkilöiden työpanos,
- 2) laboratorio- ja radiologiset tutkimukset ja muut niihin verrattavat tutkimukset,
- 3) työterveyshuoltohenkilöstön tarvitsemat asiantuntijapalvelut ja
- 4) työterveyshuoltoyksikön perustamiseen ja käyttöön tarvittavat muut tarpeelliset voimavarat.

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden työpanos arvioitaisiin siten, että kutakin kokopäivätoimista terveydenhuollon ammattihenkilöä kohden määriteltäisiin korvausluokittain erikseen työterveyshuollon piirissä oleva henkilömäärä. Työpanoksen arvioinnin lähtökohtana olisivat nykytilanteen mukaiset tiedot terveydenhuollon ammattihenkilöiden työajan käytöstä sekä tiedot ammattihenkilöiden eri toimintoihin käyttämästä keskimääräisestä työajasta.

Laboratorio- ja radiologisten tutkimusten tarve korvausluokassa 1 arvioitaisiin ehkäisevän työterveyshuollon edellyttämän tarpeen perusteella ja korvausluokassa 2 työhön liittyvien sairauksien edellyttämien suoranaisesti työterveyshuoltoon liittyvien tarpeiden perusteella.

Asiantuntijapalveluiden tarve määriteltäisiin korvausluokittain työterveyshuoltolain 2 ja 3 §:n edellyttämien tarpeiden perusteella. Asian-

tuntijat määriteltäisiin erikseen ja asiantuntijapalvelujen käyttö perustuisi työterveyshuollon ammattihenkilöiden arvioimaan tarpeeseen. Erikoislääkäritasoisien sairaanhoidon palvelut rajattaisiin työpaikan työterveyshuollosta vastaavan lääkärin tarpeellisia pitämiin konsultaatioihin hoitomahdollisuuksien arvioimiseksi ja työntekijän työkyvyn selvittämiseksi.

Työterveyshuoltoyksikön perustamiseen ja käyttöön liittyviin muihin tarpeellisiin voimavaroihin kuuluisivat muun muassa tutkimus- ja hoitovälineistön ja -laitteiston sekä kalusteiden hankinnat. Työterveyshuoltoyksikön käyttöön kuuluisivat olennaisesti muun muassa yksikön vuokra ja siivous sekä työterveyshuoltoon liittyvä toimistotyö, työterveyshenkilöstön täydennyskoulutus, ammattikirjallisuuden hankinta sekä tutkimus- ja hoitovälineistön ja -laitteiston kunnossapito.

Työntekijäkohtaisen korvauksen laskennallisten enimmäismäärien määrittämiseksi arvioitaisiin korvausluokittain edellä mainittuihin voimavarakategorioihin liittyvät laskennalliset kohtuulliset kustannukset. Lähtökohtana on työterveyshuollon nykyinen kohtuulliseksi katsottu kustannustaso. Enimmäismääriä tarkistettaisiin vuosittain yleistä kustannuskehitystä vastaavasti.

Työnantajalle työterveyshuollon ja sairaanhoidon ja muun terveydenhuollon järjestämisestä aiheutuneita korvattavia kustannuksia olisivat useimmiten nykyisen korvauskäytännön mukaiset palkka-, käyttö- ja perustamiskustannukset sekä näitä vastaavat maksut ja palkkiot. Korvattaviksi hyväksyttäviä kustannuksia olisivat siten muun muassa terveydenhuollon ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden työpanoksesta aiheutuvat palkkakustannukset ja palkkiot sekä laboratorio- ja radiologisista tutkimuksista aiheutuvat kustannukset. Korvauksen enimmäismäärää määrittäessä otettaisiin huomioon työterveyshenkilöstön pätevyys. Lisäksi korvattaviksi hyväksyttäviä kustannuksia olisivat työterveysasematoimintaa aloitettaessa ja laajennettaessa syntyvät perustamiskustannukset sekä työterveysaseman ylläpidosta aiheutuvat käyttökustannukset, esimerkiksi vuokra-, siivous-, koulutus- ynnä muut sellaiset kustannukset.

Korvauksen luokakohtaisia laskennallisia enimmäismääriä määritettäessä voitaisiin tarpeellisuusharkintaan perustuen ottaa huomioon erikseen muun muassa työpaikan koko

sekä työstä johtuvat terveysvaarat esimerkiksi toimialan ja/tai ammattiluokituksen mukaan arvioituina.

Korvauserusteiden kaavamainen soveltaminen ei kaikissa tapauksissa johda oikeudenmukaiseen korvaamiseen. Eriksen määritellyissä tapauksissa otettaisiin korvauksen luokkakohdaisen enimmäismäärän perusteissa huomioon työnantajalle tilikauden aikana aiheutuneet poikkeuksellisen korkeat kustannukset siten, että ne perustuivat tarpeellisuus- ja kohtuullisuusharkintaan. Erityisesti pienille työnantajille voi poikkeuksellisesti jonakin vuonna aiheutua korkeita työntekijäkohtaisia kustannuksia. Korkeita kustannuksia voi syntyä myös työterveyshuoltotoimintaa aloitettaessa, työterveysasemaa perustettaessa, suuria perushankintoja tehtäessä tai työterveyshuollon sisältöä olennaisesti muutettaessa.

Yrittäjien ja muiden omaa työtään tekevien työterveyshuollon kustannusten korvaamisessa tulisi korvauksen enimmäismäärää määritettäessä noudattaa samoja periaatteita kuin työnantajilla. Yrittäjäkohtaiset kustannukset voivat vaihdella vuosittain.

Yksityiskohtaiset perusteet korvauksen luokakohtaisten laskennallisten enimmäismäärien määrittämiseksi sekä kustannusten korvauserusteet määriteltäisiin valtioneuvoston ja kansaneläkelaitoksen antamilla päätöksillä.

Työnantajan tilikausi on työterveyshuollon suunnitelmallisen toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaisin korvauksen perusteena oleva kustannusjakso. Myös korvaajan on kyseisen ajanjakson perusteella mahdollista seurata ja arvioida työnantajan työterveyshuoltotoiminnan suunnittelua ja toteutumista. Yrittäjän ja muun omaa työtään tekevän kustannusten korvaaminen määräytyisi edelleen pääsääntöisesti kustannusten syntymisajankohdan mukaan niin kuin tähänkin asti. Edellä mainitut poikkeuksellisen suuret työterveyshuollon kustannukset otettaisiin huomioon sen tilikauden kustannuksina, jonka aikana ne ovat syntyneet.

Työnantaja ilmoittaisi korvausta hakiessaan tilikauden aikana toteutuneet toiminnot ja niistä aiheutuneet kustannukset korvausluokittain laskennallisten korvauserusteiden rakennetta vastaavalla tavalla. Korvausten määrittely perustuisi voimavarakategorioiden seurantaan. Korvauskäytännössä tulisi soveltaa tarpeellisuusharkintaa määritettäessä korvattavaksi hyväksyttävää toimintaa. Korvaushakemuksia ratkaistaessa otettaisiin huomioon muun muassa

aiheutuneet kustannukset ja toteutuneet toiminnot sekä se, missä määrin toimintatiedot vastaavat korvausten enimmäismäärien määrittymisperusteita.

Työnantajalle työterveyshuollon järjestämisestä aiheutuneista tarpeellisista ja kohtuullisista kustannuksista korvattaisiin korvausluokittain 50 prosenttia siten kuin kansaneläkelaitos tarkemmin määräisi. Maksettava korvaus olisi kuitenkin enintään valtioneuvoston vahvistamien ja kansaneläkelaitoksen tarkemmin määrittämien perusteiden mukaan määräytyvä edellä mainittu työntekijäkohtainen laskennallinen enimmäismäärä.

Uuteen korvausjärjestelmään siirryttäessä käynnistettäisiin työterveyshuoltopalveluja koskevat kokeilut, joilla seurattaisiin korvausten vaikutuksia työterveyshuoltopalvelujen toteutumiseen. Lisäksi kokeiluja tehtäisiin palvelujen tuottajakohtaisen korvaamisen toimivuuden selvittämiseksi. Runsaasti terveysriskejä sisältävillä pientyöpaikoilla ja toimialoilla sekä yrittäjien työterveyshuollossa toteutettaisiin kokeiluja työterveyshuollon korvausjärjestelmän kehittämiseksi. Kokeilujen ja selvitysten perusteella erityistilanteita varten suunniteltaisiin lakiin perustuvat erilliset korvausmenettelyt ja rahoitusratkaisut.

4. Esityksen vaikutukset

Tarkoituksena on, että työterveyshuollon ja muun terveydenhuollon käytettävissä olevien varojen määrä ei kasva. Työterveyshuoltolakia säädettäessä työterveyshuollon korvaustasoksi sovittiin 60 %. Valtiontaloudellisista syistä korvaustaso alennettiin vuoden 1988 alusta lukien 55 %:ksi ja vuoden 1992 alusta lukien 50 %:ksi. Työterveyshuollon ja muun terveydenhuollon järjestämisestä aiheutuneet korvattaviksi hyväksytyt kustannukset vuodelta 1991 olivat 1 130 miljoonaa markkaa ja maksetut korvaukset silloisen 55 %:n korvaustason mukaan 623 miljoonaa markkaa (570 miljoonaa markkaa 50 %:n korvaustason mukaan). Vuonna 1992 järjestetyn työterveyshuollon ja muun terveydenhuollon korvausmenot ovat laskelmien mukaan noin 570—580 miljoonaa markkaa. Työnantaja voi sairausvakuutuslain mukaan hakea korvausta työterveyshuollon kustannuksista kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Siten esimerkiksi vuosina 1994 ja 1995 kansaneläkelaitoksesta maksetaan kor-

vauksia työnantajan tilikauden 1993 kustannuksista. Vuotta 1995 koskevien kustannusten korvaukset tulevat maksuun vuosina 1996 ja 1997. Vuonna 1995 toteutettavan työterveyshuollon kustannusten korvausmäärän arvioidaan olevan noin 600 miljoonan markan tasoa.

Työnantajien vuonna 1991 järjestämän työterveyshuollon ja muun terveydenhuollon kustannusten korvausmenot ja työterveyshuollon piirissä olevien määrät jakautuivat keskimääräisen työntekijäkohtaisen korvauksen mukaan laskettuna siten, että työterveyshuollon piirissä olevia, joilla keskimääräinen korvaus oli alle 250 mk/hlö, oli 670 000 henkilöä ja korvausmenot yhteensä olivat 70 miljoonaa markkaa. Työterveyshuollon piiriin kuuluvia, joilla keskimääräinen korvaus oli 250 mk — 749 mk/hlö oli vastaavasti 830 000 henkilöä ja korvausmenot olivat yhteensä 357 miljoonaa markkaa. Lisäksi työterveyshuollon piirissä olevia, joilla keskimääräinen korvaus oli 750/hlö tai enemmän, oli 130 000 henkilöä korvausmenojen ollessa 139 miljoonaa markkaa. Palvelujen piiriin kuuluvien ja korvausmenojen jakautuminen edellä mainittuihin ryhmiin on pysynyt samalla tasolla 1980-luvun puolivälistä lähtien, eivätkä jakaumat tehtyjen selvitysten perusteella tule jatkossa olennaisesti muuttumaan.

Korvausuudistuksessa esitetään laskennallisuuteen perustuvan työntekijäkohtaisen korvauksen enimmäismäärän käyttöönottoa korvausluokittain. Palvelujen toteuttaminen perustuisi jatkossakin työpaikkakohtaisen tarpeen selvittämiseen ja arviointiin, jolloin edellä selvitettyyn työterveyshuollon piirissä olevien ja korvausmenojen jakautumiseen ei tule olennaisia muutoksia. Uudistuksen tavoitteiden mukaisesti korvausmenot voisivat kuitenkin kohdistua nykyistä enemmän ennalta ehkäisevään ja työkykyä ylläpitävään toimintaan. Nämä muutokset eivät arvioiden mukaan lisäisi korvausmenoja nykyjärjestelmän menoihin verrattuna.

Korvaaminen perustuisi työnantajalle aiheutuneisiin kustannuksiin ja toteutuneeseen toimintaan, jolloin voidaan varmistua myös hakemustasolla siitä, ettei korvauksen piiriin tule aiheettomia kustannuksia. Korvausmenojen kehitykseen vaikuttaisi jatkossa korvausjärjestelmästä riippumatta taloudellinen kehitys maassamme sekä työterveyshuollon piiriin kuuluvien määrän vaihtelut. Enimmäismäärien määrittelyn ansiosta korvaajan olisi kuitenkin mahdol-

lista hallita nykyistä paremmin korvausmenojen kehitystä sekä niiden tasapuolista jakautumista eri työnantajien kesken. Uudistus keventäisi myös korvausmenettelyyn liittyvää hallintoa ja vähentäisi siten sekä korvaajan että korvausta hakevien kustannuksia.

Korvausuudistuksessa esitetään myös, että työnantajan työntekijöidensä perheenjäsenille järjestämän terveydenhuollon kustannusten korvaamisesta luovuttaisiin. Lisäksi esitetään, että työnantajan järjestämän yleislääkäritasoisien sairaanhoidon korvaaminen säilyisi ennallaan, mutta erikoislääkäripalvelut rajattaisiin työpaikan työterveyshuollosta vastaavan lääkärin tarpeellisinä pitämiin konsultaatioihin hoitomahdollisuuksien arvioimiseksi ja työntekijän työkyvyn selvittämiseksi. Edellä mainittujen rajausten sekä luokkakohtaisten enimmäismäärien yhteisvaikutus olisi, että sairausvakuutusrahaston työterveyshuollon korvausmenot vähenisivät noin 40 miljoonaa markkaa nykyjärjestelmän korvausmenoihin verrattuna.

5. Asian valmistelu

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 9 päivänä lokakuuta 1992 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää työterveyshuollon maksu- ja korvausjärjestelmiä. Työryhmässä olivat edustettuina sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, työministeriö, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto, Suomen Kuntaliitto, työterveyslaitos ja kansaneläkelaitos.

Työryhmän muistiosta pyydettiin asianomaisten viranomaisten sekä työmarkkinoiden ja elinkeinoelämän keskusjärjestöjen lausunnot. Lausunnonantajien enemmistö suhtautui myönteisesti työryhmän esittämään uudistusehdotukseen.

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä

sosiaali- ja terveysministeriössä. Työhön on osallistunut edustaja Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitosta ja kansaneläkelaitoksesta. Esitys perustuu työterveyshuollon maksu- ja korvaustyöryhmän ehdotuksiin. Lausunnoissa esitetyt uudistusehdotuksen yksityiskohtia koskevat huomautukset on pyritty ottamaan mahdollisuuksien mukaan huomioon esitystä valmisteltaessa.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

6.1. Riippuvuus muista esityksistä

Esityksessä on otettu huomioon vuoden 1993 alusta voimaan tullut sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettu laki (733/92), väestövastuisen perusterveydenhuollon kehittäminen ja sosiaali- ja terveydenhuollon maksupolitiikkatoimikunnan (komiteanmietintö 1993:17) määrittelemät maksupolitiikan periaatteet sekä ehdotukset sosiaali- ja terveydenhuollon maksujen määrätymisestä. Lisäksi on otettu huomioon sairaanhoitovakuutustoimikunnan (komiteanmietintö 1993: 29) käyttämät arviointiperusteet ja ehdotukset sairaanhoitokorvausjärjestelmän parantamiseksi siinä määrin kuin niitä on voitu soveltaa työterveyshuoltoon.

Esitys liittyy valtion vuoden 1995 talousarvioesitykseen.

6.2. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista ja velvoitteista

Esitys ei ole ristiriidassa Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten ja velvoitteiden kanssa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

28 b §. Uuteen 28 b §:ään ehdotetaan siirrettäväksi asiallisesti muuttamattomina voimassa olevan 29 §:n 5 ja 6 momentti. Viimeksi mainitun pykälän 5 momentissa säädetään sairaan-

hoitokustannusten maksamisesta kunnan sosiaalilautakunnalle, jos se on antanut vakuutetulle huoltoapua kustannusten maksamiseksi palvelun antajalle. Sana huoltoapu ehdotetaan muutettavaksi sosiaalihuoltolain (710/82) 30 §:n mukaiseksi toimeentulotueksi. Pykälän 6 mo-

mentissa säädetään päivärahan maksamisesta kunnan sosiaalilautakunnalle, jos päivärahan maksamista saajalle itselleen ei voida pitää hänen elämäntapojensa vuoksi tarkoitustaan vastaavana. Muutoksen jälkeen 29 §:ssä säädetäisiin vain työterveyshuollon korvauksista.

29 §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä määriteltäisiin työnantajan oikeus saada korvausta työterveyshuoltolain mukaisen toiminnan järjestämisestä aiheutuneista kustannuksista, jotka ryhmiteltäisiin kahteen korvausluokkaan. Ensimmäisessä momentissa määriteltäisiin ensimmäinen korvausluokka, joka käsittäisi työnantajan velvollisuudeksi säädetystä tai määrätystä sekä yrittäjän ja muun omaa työtään tekevän järjestämästä työterveyshuollosta aiheutuneet tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset. Nämä työterveyshuoltopalvelut tulisi järjestää työterveyshuoltolain 7 §:ssä mainittujen palvelujen tuottamisvaihtoehtojen mukaisesti. Työterveyshuollon järjestämisestä aiheutuneiden kustannusten ja niihin liittyvien toimintojen tarpeellisuus- ja kohtuullisuusharkinnan periaatteista säädetäisiin sairausvakuutuslain 29 a §:n mukaisesti valtioneuvoston päätöksessä.

Pykälän 3 momentissa määriteltäisiin toinen korvausluokka, joka sisältäisi työnantajan työntekijöilleen 1 momentissa tarkoitetun työterveyshuollon lisäksi erikseen määritellyllä tavalla järjestämästä sairaanhoidosta ja muusta terveydenhuollosta aiheutuneet tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset. Muun terveydenhuollon laajuus määriteltäisiin sairausvakuutuslain 29 a §:n mukaisesti annettavassa valtioneuvoston päätöksessä ottaen huomioon perusterveydenhuollon laajuuden. Työntekijöiden perheenjäsenille järjestetty terveydenhuolto ei sisältyisi enää korvattavaan toimintaan.

Pykälän uudessa 4 momentissa säädetäisiin mahdollisuudesta maksaa korvaus suoraan palvelujen tuottajalle. Palvelujen tuottajalle suoraan maksaminen rajattaisiin kuitenkin koskemaan vain työterveyshuoltolain 7 §:n 1 momentin 2 kohdassa mainittua palvelujen järjestämistä eli työnantajan järjestäessä tarvitsemansa työterveyshuoltopalvelut itse tai yhdessä toisten työnantajien kanssa. Lisäehtona korvauksen maksamiselle palvelujen tuottajalle olisi työnantajan antama suostumus.

29 a §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että valtioneuvosto vahvistaisi perusteet, joiden mukaan 29 §:n 1—3 momentissa tarkoi-

tetuista kustannuksista korvattaisiin korvausluokittain 50 prosenttia siten kuin kansaneläkelaitos tarkemmin määräisi. Maksettava korvaus olisi kuitenkin enintään valtioneuvoston vahvistamien ja kansaneläkelaitoksen tarkemmin määrittämien perusteiden mukaan määräytyvä työntekijäkohtainen laskennallinen enimmäismäärä. Enimmäismääriä tarkistettaisiin vuosittain yleistä kustannuskehitystä vastaavasti.

Pykälän uuden 2 momentin mukaisesti tarkoitus on, että työnantajalle maksettava korvaus olisi 50 prosenttia hyväksytyistä, työnantajalle aiheutuneista kustannuksista, mutta kuitenkin enintään työntekijäkohtainen enimmäismäärä kerrottuna työntekijöiden lukumäärällä. Lisäksi ehdotetaan, että korvauksen luokka-kohtaisen enimmäismäärän perusteissa voitaisiin tarpeellisuusharkintaan perustuen ottaa huomioon työpaikan koko sekä työstä johtuvat terveysvaarat. Lisäksi erikseen määritellyissä tapauksissa otettaisiin perusteissa huomioon työnantajalle aiheutuneet poikkeuksellisen korkeat kustannukset. Korkeita kustannuksia voi syntyä työterveyshuoltotoimintaa aloitettaessa, työterveysasemaa perustettaessa, suuria perushankintoja tehtäessä tai työterveyshuollon sisältöä olennaisesti muutettaessa. Korvausta ei kuitenkaan suoritettaisi kustannuksista, joista haetaan korvausta sairausvakuutuslain mukaan muutoin kuin 29 §:n perusteella.

Pykälän nykyinen 2 momentti ehdotetaan siirrettäväksi sellaisenaan 3 momentiksi.

30 c §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että osa pykälän 1 momentista ehdotetaan siirrettäväksi 2 momentiksi, jolloin 2 momenttiin sisältyisi työnantajaa velvoittava säännös korvaushakemuksen ratkaisemiseen ja työterveyshuollon toteutumisen seurantaan tarvittavien tietojen toimittamisesta kansaneläkelaitokselle. Lisäksi nykyisestä 2 momentista ehdotetaan tehtäväksi uusi 3 momentti. Samalla siihen lisättäisiin säännös tietojen saamisesta työterveyshuollon toteutumisen seurantaan varten.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Muutettavaksi ehdotetun 29 a §:n nojalla annettaisiin uusi valtioneuvoston päätös työterveyshuollon ja muun terveydenhuollon kustan-

nusten korvausperusteista ja perusteista työntekijäkohtaisen laskennallisen enimmäismäärän määrittelemiseksi. Valtioneuvoston päätöksessä määriteltäisiin yhtenäiset kaikkiin palvelujen järjestämisvaihtoehtoihin soveltuvat kustannusten korvausperusteet.

Sairausvakuutuslain 29 a §:n ja annettavan uuden valtioneuvoston päätöksen nojalla annettaisiin myös kansaneläkelaitoksen päätös työterveyshuollon ja muun terveydenhuollon kustannusten korvausperusteista ja perusteista työntekijäkohtaisen laskennallisen enimmäismäärän määrittelemiseksi valtioneuvoston päätöstä yksityiskohtaisemmin.

3. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 1995 alusta siten, että lakia sovellettaisiin niihin tilikausiin, jotka alkavat 1 päivänä tammikuuta 1995 tai sen jälkeen.

4. Säättämisjärjestys

Ehdotus ei heikennä toimeentulon lakisääteistä perusturvaa, joten valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mukainen lepäämäänjättämismahdollisuus ei tule sovellettavaksi ehdotetun lain käsittelyssä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/63) 29 §, 29 a §:n 1 momentti sekä 30 c §,

sellaisina kuin ne ovat, 29 § muutettuna 29 päivänä syyskuuta 1978, 26 päivänä heinäkuuta 1985 ja 22 päivänä joulukuuta 1989 annetuilla laeilla (745/78, 661/85 ja 1255/89), 29 a §:n 1 momentti 30 päivänä joulukuuta 1991 annetussa laissa (1714/91) ja 30 c § muutettuna mainituilla 29 päivänä syyskuuta 1978 annetulla lailla ja 4 päivänä joulukuuta 1981 annetulla lailla (833/81), sekä

lisätään lakiin uusi 28 b § ja 29 a §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainituilla 29 päivänä syyskuuta 1978 ja 30 päivänä joulukuuta 1991 annetuilla laeilla, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

28 b §

Jos sosiaalilautakunta on antanut vakuutetulle toimeentulotukea lääkärin tai lääketieteellisen laboratorion palkkion suorittamista, lääkäreiden hankkimista tai matkakustannuksia varten, on sosiaalilautakunnalla oikeus saada sosiaalivakuutustoimikunnalta sille annettavaa tilitystä vastaan se osa suorittamastaan toimeentulotuesta, jonka sosiaalivakuutustoimikunta olisi velvollinen suorittamaan vastaavana korvauksena vakuutetulle.

Jos päivärahan maksamista sen saajalle itselleen ei voida pitää tarkoitustaan vastaavana hänen elämäntapojensa vuoksi, sosiaalivakuutustoimikunta voi vakuutetun asuinkunnan sosiaalilautakunnan esityksestä päättää, että päiväraha maksetaan sosiaalilautakunnalle käytettäväksi vakuutetun ja hänen perheensä huoltoon.

29 §

Työnantajalla on sen estämättä, mitä muualla tässä laissa säädetään, oikeus saada korvausta työterveyshuoltolaissa työnantajan velvollisuudeksi säädetyn tai määrätyn työterveyshuollon järjestämisestä aiheutuneista tarpeellisista ja kohtuullisista kustannuksista. Sama oikeus on myös yrittäjällä tai muulla omaa työtään tekevällä, joka on järjestänyt itselleen työterveyshuoltolain mukaista työterveyshuoltoa (*korvausluokka I*).

Jos terveyskeskus on antanut kansanterveyslain 14 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettulle yrittäjälle tai muulle omaa työtään tekeväälle mainituissa lainkohdassa tarkoitettuja työterveyshuoltopalveluksia, on terveyskeskusta ylläpitävällä kunnalla oikeus saada kansaneläkelaitokselta korvausta 30 b §:ssä tarkoitettua menettelyä käyttäen se osa antamiensa työter-

veyshuoltopalveluksien kustannuksista, jonka kansaneläkelaitos olisi velvollinen suorittamaan vastaavana korvauksena edellä tarkoitettulle yrittäjälle tai muulle omaa työtään tekeväälle.

Jos työnantaja on järjestänyt työntekijöilleen 1 momentissa tarkoitettun työterveyshuollon lisäksi valtioneuvoston päätöksessä määrättyllä tavalla sairaanhoitoa ja muuta terveydenhuoltoa, on työnantajalla oikeus saada korvausta tästä aiheutuneista tarpeellisista ja kohtuullisista kustannuksista (*korvausluokka II*). Korvausta ei kuitenkaan suoriteta 5 b §:ssä tarkoitettua hammashuollosta.

Jos 1 ja 3 momentissa tarkoitettut terveydenhuoltopalvelut on järjestetty työterveyshuoltolain 7 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla, voi kansaneläkelaitos työnantajan suostumuksella sopia korvauksen suorittamisesta palvelujen tuottajalle.

Kansaneläkelaitos voi suorittaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle kohtuullisen korvauksen tämän järjestämän hoidon aiheuttamista kustannuksista.

29 a §

Edellä 29 §:n 1—3 momentissa tarkoitetuista kustannuksista korvataan 50 prosenttia valtioneuvoston korvausluokittain vahvistamien perusteiden mukaan siten kuin kansaneläkelaitos tarkemmin määrää. Maksettava korvaus määräytyy työntekijäkohtaisen laskennallisen enimmäismäärän mukaan. Työterveyshuoltolain 8 §:ssä tarkoitettulle neuvottelukunnalle on varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen asiasta ennen kuin valtioneuvosto vahvistaa perusteet. Enimmäismääriä tarkistetaan vuosittain yleistä kustannuskehitystä vastaavasti.

Korvauksen enimmäismäärässä voidaan ottaa huomioon työpaikan kokoon sekä työter-

veyshuoltotoiminnan aloittamiseen, työterveysaseman perustamiseen tai työterveyshuollon sisällön muuttamiseen liittyvä erityinen syy sekä työn terveysvaaroista aiheutuva työterveyshuollon tarpeeseen vaikuttava muu syy.

— — — — —

30 c §

Edellä 29 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettua korvausta haetaan kansaneläkelaitokselta tai, milloin kansaneläkelaitoksen hallitus on uskonut asian sosiaalivakuutustoimikunnan ratkaistavaksi, tältä toimikunnalta kuuden kuukauden kuluessa työnantajan osalta tilikauden päättymisestä sekä yrittäjän ja muun omaa työtään tekevän osalta kustannusten syntymisestä tai muutoin etuus on menetetty. Myöhästymisestä huolimatta korvaus voidaan myöntää joko kokonaan tai osaksi, jos sen epäämistä on pidettävä kohtuuttomana.

Työnantajan hakemukseen on liitettävä sel-

vitys työterveyshuollon palvelujen toimeenpääntämisestä ja toteutumisesta hakemusta koskevasta kautena, suunnitelma työterveyshuollon järjestämisestä seuraavana tilikautena sekä työsuojelutoimikunnan tai -valtuutetun antama 29 a §:n 3 momentissa tarkoitettu lausunto tai selvitys siitä, että tämän lausunnon antamiseen on ollut mahdollisuus.

Kansaneläkelaitoksella on oikeus tarkastaa työnantajan järjestämään työterveyshuoltoon liittyvä kirjanpito sekä saada työnantajalta tietoja korvaushakemuksen ratkaisemiseksi ja työterveyshuollon toteutumisen seuraamiseksi. Lisäksi kansaneläkelaitoksella on oikeus antaa ohjeita korvauksen hakemisesta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

Lakia sovelletaan niihin tilikausiin, jotka alkavat 1 päivänä tammikuuta 1995 tai sen jälkeen.

Helsingissä 27 päivänä toukokuuta 1994

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Sosiaali- ja terveysministeri *Jorma Huuhtanen*

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/63) 29 §, 29 a §:n 1 momentti sekä 30 c §, sellaisina kuin ne ovat, 29 § muutettuna 29 päivänä syyskuuta 1978, 26 päivänä heinäkuuta 1985 ja 22 päivänä joulukuuta 1989 annetuilla laeilla (745/78, 661/85 ja 1255/89), 29 a §:n 1 momentti 30 päivänä joulukuuta 1991 annetussa laissa (1714/91) ja 30 c § muutettuna mainituilla 29 päivänä syyskuuta 1978 annetulla lailla ja 4 päivänä joulukuuta 1981 annetulla lailla (833/81), sekä *lisätään* lakiin uusi 28 b § ja 29 a §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainituilla 29 päivänä syyskuuta 1978 ja 30 päivänä joulukuuta 1991 annetuilla laeilla, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

(Ks. voimassa olevan 29 §:n 5 mom.)

(Ks. voimassa olevan 29 §:n 6 mom.)

29 §

Työnantajalla on sen estämättä, mitä muualla tässä laissa säädetään, oikeus saada korvausta velvollisuudekseen säädetyn tai määrätyn työterveyshuollon järjestämisestä aiheutuneista tarpeellisista ja kohtuullisista kustannuksista. Sama oikeus on myös yrittäjällä tai muulla omaa työtään tekevällä, joka on suorittanut maksun työterveyshuoltopalveluja antamaan oikeutetulle laitokselle terveyskeskusta lukuun ottamatta tai henkilölle tämän antamis-

Ehdotus

28 b §

Jos sosiaalilautakunta on antanut vakuutetulle toimeentulotukea lääkärin tai lääketieteellisen laboratorion palkkion suorittamista, lääkkeiden hankkimista tai matkakustannuksia varten, on sosiaalilautakunnalla oikeus saada sosiaalivakuutustoimikunnalta sille annettavaa tilitystä vastaan se osa suorittamastaan toimeentulotuesta, jonka sosiaalivakuutustoimikunta olisi velvollinen suorittamaan vastaavana korvauksena vakuutetulle.

Jos päivärahan maksamista sen saajalle itselleen ei voida pitää tarkoitustaan vastaavana hänen elämäntapojensa vuoksi, sosiaalivakuutustoimikunta voi vakuutetun asuinkunnan sosiaalilautakunnan esityksestä päättää, että päiväraha maksetaan sosiaalilautakunnalle käytettäväksi vakuutetun ja hänen perheensä huoltoon.

29 §

Työnantajalla on sen estämättä, mitä muualla tässä laissa säädetään, oikeus saada korvausta työterveyshuoltolaissa työnantajan velvollisuudeksi säädetyn tai määrätyn työterveyshuollon järjestämisestä aiheutuneista tarpeellisista ja kohtuullisista kustannuksista. Sama oikeus on myös yrittäjällä tai muulla omaa työtään tekevällä, joka on järjestänyt itselleen työterveyshuoltolain mukaista työterveyshuoltoa (korvausluokka I).

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

ta työterveyshuoltopalveluista aiheutuneista tarpeellisista ja kohtuullisista kustannuksista.

Jos terveyskeskus on antanut kansanterveyslain 14 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettulle yrittäjälle tai muulle omaa työtään tekevälle mainitussa lainkohdassa tarkoitettuja työterveyshuoltopalveluksia, on terveyskeskusta ylläpitävällä kunnalla oikeus saada kansaneläkelaitokselta korvausta 30 b §:ssä tarkoitettua menettelyä käyttäen se osa antamiensa työterveyshuoltopalveluksien kustannuksista, jonka kansaneläkelaitos olisi velvollinen suorittamaan vastaavana korvauksena edellä tarkoitettulle yrittäjälle tai muulle omaa työtään tekevälle.

Jos työnantaja on järjestänyt työntekijöilleen tai heidän perheenjäsenilleen muuta kuin 1 momentissa tarkoitettua työterveyshuoltoa tai muuta terveydenhuoltoa, saa työnantaja kansaneläkelaitokselta tästä aiheutuneista tarpeellisista ja kohtuullisista kustannuksista korvausta. Korvausta ei kuitenkaan suoriteta 5 b §:ssä tarkoitettusta hammashuollosta.

Kansaneläkelaitos voi suorittaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle kohtuullisen korvauksen tämän järjestämisen hoidon aiheuttamista kustannuksista.

Jos sosiaalilautakunta on antanut vakuutetulle huoltoapua lääkärin tai lääketieteellisen laboratorion palkkion suorittamista, lääkkeiden hankkimista tai matkakustannuksia varten, on sosiaalilautakunnalla oikeus saada sosiaalivakuutustoimikunnalta sille annettavaa tilitystä vastaan se osa suorittamastaan huoltoavusta, jonka sosiaalivakuutustoimikunta olisi velvollinen suorittamaan vastaavana korvauksena vakuutetulle.

Jos päivärahan maksamista sen saajalle itselleen ei voida pitää tarkoitustaan vastaavana hänen elämäntapojensa vuoksi, sosiaalivakuutustoimikunta voi vakuutetun asuinkunnan sosiaalilautakunnan esityksestä päättää, että päiväraha maksetaan sosiaalilautakunnalle käytettäväksi vakuutetun ja hänen perheensä huoltoon.

Jos terveyskeskus on antanut kansanterveyslain 14 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettulle yrittäjälle tai muulle omaa työtään tekevälle mainitussa lainkohdassa tarkoitettuja työterveyshuoltopalveluksia, on terveyskeskusta ylläpitävällä kunnalla oikeus saada kansaneläkelaitokselta korvausta 30 b §:ssä tarkoitettua menettelyä käyttäen se osa antamiensa työterveyshuoltopalveluksien kustannuksista, jonka kansaneläkelaitos olisi velvollinen suorittamaan vastaavana korvauksena edellä tarkoitettulle yrittäjälle tai muulle omaa työtään tekevälle.

Jos työnantaja on järjestänyt työntekijöilleen 1 momentissa tarkoitettua työterveyshuollon lisäksi valtioneuvoston päätöksessä määrättyllä tavalla sairaanhoitoa ja muuta terveydenhuoltoa, on työnantajalla oikeus saada korvausta tästä aiheutuneista tarpeellisista ja kohtuullisista kustannuksista (korvausluokka II). Korvausta ei kuitenkaan suoriteta 5 b §:ssä tarkoitettusta hammashuollosta.

Jos 1 ja 3 momentissa tarkoitettua terveydenhuoltopalvelut on järjestetty työterveyshuoltolain 7 §:n 1 momentin 2 kohdan tarkoittamalla tavalla, voi kansaneläkelaitos työnantajan suostumuksella sopia korvauksen suorittamisesta palvelujen tuottajalle.

Kansaneläkelaitos voi suorittaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle kohtuullisen korvauksen tämän järjestämisen hoidon aiheuttamista kustannuksista.

(Ks. ehdotuksen 28 b §:n 1 momentti)

(Ks. ehdotuksen 28 b:n 2 momentti)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

29 a §

Valtioneuvosto vahvistaa perusteet, joiden mukaan 29 §:n 1—3 momentissa tarkoitetuista kustannuksista korvataan 50 prosenttia siten kuin kansaneläkelaitos tarkemmin määrää. Ennen perusteiden vahvistamista on työterveyshuoltolain 8 §:ssä tarkoitettulle neuvottelukunnalle varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen asiasta.

29 a §

Edellä 29 §:n 1—3 momentissa tarkoitetuista kustannuksista korvataan 50 prosenttia *valtioneuvoston korvausluokittain vahvistamien perusteiden mukaan* siten kuin kansaneläkelaitos tarkemmin määrää. *Maksettava korvaus määräytyy työntekijäkohtaisen laskennallisen enimmäismäärän mukaan.* Työterveyshuoltolain 8 §:ssä tarkoitettulle neuvottelukunnalle on varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen asiasta *ennen kuin valtioneuvosto vahvistaa perusteet. Enimmäismääriä tarkistetaan vuosittain yleistä kustannuskehitystä vastaavasti.*

Korvauksen enimmäismäärässä voidaan ottaa huomioon työpaikan kokoon sekä työterveyshuoltotoiminnan aloittamiseen, työterveysaseman perustamiseen tai työterveyshuollon sisällön muuttamiseen liittyvä erityinen syy sekä työn terveysvaaroista aiheutuva työterveyshuollon tarpeeseen vaikuttava muu syy.

30 c §

Edellä 29 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettua korvausta haetaan kansaneläkelaitokselta tai, milloin kansaneläkelaitoksen hallitus on uskonut asian sosiaalivakuutustoimikunnan ratkaistavaksi, tältä toimikunnalta kuuden kuukauden kuluessa työnantajan osalta tilikauden päättymisestä sekä yrittäjän ja muun omaa työtään tekevän osalta kustannusten syntymisestä tai muutoin etuus on menetetty. Työnantajan hakemukseen on liitettävä kertomus työterveyshuollon toimeenpanemisesta hakemusta koskevana kautena, suunnitelma työterveyshuollon järjestämisestä seuraavana tilikautena sekä työsuojelutoimikunnan tai -valtuutetun antama 29 a §:n 2 momentissa tarkoitettu lausunto tai selvitys siitä, että tämän lausunnon antamiseen on ollut mahdollisuus. Myöhästymisestä huolimatta korvaus voidaan myöntää joko kokonaan tai osaksi, jos sen epäämistä on pidettävä kohtuuttomana.

Kansaneläkelaitoksella on oikeus tarkastaa työnantajan järjestämää työterveyshuoltoa kirjanpidon ja muiden korvaushakemuksen ratkaisemiseen liittyvien asioiden osalta sekä antaa ohjeita korvauksen hakemisesta.

30 c §

Edellä 29 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettua korvausta haetaan kansaneläkelaitokselta tai, milloin kansaneläkelaitoksen hallitus on uskonut asian sosiaalivakuutustoimikunnan ratkaistavaksi, tältä toimikunnalta kuuden kuukauden kuluessa työnantajan osalta tilikauden päättymisestä sekä yrittäjän ja muun omaa työtään tekevän osalta kustannusten syntymisestä tai muutoin etuus on menetetty. Myöhästymisestä huolimatta korvaus voidaan myöntää joko kokonaan tai osaksi, jos sen epäämistä on pidettävä kohtuuttomana.

Työnantajan hakemukseen on liitettävä selvitys työterveyshuollon palvelujen toimeenpanemisesta ja toteutumisesta hakemusta koskevana kautena, suunnitelma työterveyshuollon järjestämisestä seuraavana tilikautena sekä työsuojelutoimikunnan tai -valtuutetun antama 29 a §:n 3 momentissa tarkoitettu lausunto tai selvitys siitä, että tämän lausunnon antamiseen on ollut mahdollisuus.

Kansaneläkelaitoksella on oikeus tarkastaa työnantajan järjestämää työterveyshuoltoa liittyvä kirjanpito sekä saada työnantajalta tietoja korvaushakemuksen ratkaisemiseksi ja työterveyshuollon toteutumisen seuraamiseksi. Lisäksi kansaneläkelaitoksella on oikeus antaa ohjeita korvauksen hakemisesta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

Lakia sovelletaan niihin tilikausiin, jotka alkavat 1 päivänä tammikuuta 1995 tai sen jälkeen.
